

Rewitalizacja Miasta Grajewo

RAPORT Z BADAŃ JAKOŚCIOWYCH Z LIDERAMI OPINII

INSTYTUT BADAWCZY IPC SP. Z O.O.

Spis treści

1. Wstęp.....	2
2. Nota metodologiczna.....	2
3. Charakterystyka respondentów.....	2
4. Analiza szczegółowa.....	3
4.1. Problemy obszaru rewitalizacji.....	3
4.2. Priorytetowe inwestycje na obszarze rewitalizacji.....	7
4.3. Braki, potrzeby obszaru rewitalizacji.....	9
4.4. Spodziewane efekty rewitalizacji.....	10
4.5. Gotowość wsparcia rewitalizacji.....	11
4.6. Wizja Grajewa za 10 lat.....	13
5. Podsumowanie.....	14
6. Załączniki.....	16
6.1. Scenariusz TDI.....	16

1. Wstęp

Na zlecenie Miasta Grajewo Instytut Badawczy IPC Sp. z o.o. przeprowadził badania, mające na celu opracowanie Programu Rewitalizacji Miasta Grajewo. Badania zostały przeprowadzone na przełomie kwietnia i maja 2017 roku.

2. Nota metodologiczna

Badanie z liderami opinii miasta Grajewo zostało przeprowadzone za pomocą telefonicznych wywiadów pogłębionych (TDI). Jest to metoda badań jakościowych, polegająca na szczegółowej, wnikliwej rozmowie z respondentem. Celem badania jest dotarcie do precyzyjnych informacji, poszerzenie wiedzy związanej z tematem. Metoda stosowana jest jako uzupełnienie innych metod badawczych, w celu pogłębienia wiedzy o badanym zjawisku – w przypadku badań dla miasta Grajewo oprócz TDI IB IPC zrealizował również badania ilościowe z mieszkańcami miasta (PAPI i CAWI). Do realizacji telefonicznych pogłębionych wywiadów indywidualnych Instytut zatrudnia zespół doświadczonych, wyspecjalizowanych badaczy, którzy wykorzystując podejście psychologiczne umiejętnie sterują przebiegiem rozmowy, wprowadzają kolejne tematy, ukierunkowują wypowiedź respondenta, pomagają w ujawnianiu przekonań, opinii, postaw. Przebieg wywiadu jest rejestrowany a podstawą interpretacji wyników jest pogłębiona analiza informacji uzyskanych z rozmowy.

3. Charakterystyka respondentów

W badaniu TDI wzięło udział 20 respondentów – liderów opinii reprezentujących różnego rodzaju instytucje, środowiska funkcjonujące na terenie miasta Grajewo. W poniższej tabeli znajduje się szczegółowa charakterystyka osób badanych.

Tabela 1. Charakterystyka osób badanych

Numer respondenta	Instytucja / środowiska reprezentowana przez lidera opinii
1	Centrum Integracji Społecznej
2	Klub Sportowy
3	Klub Zdrowie i Trzeźwość i Dom Dziennego Pobytu
4	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
5	Muzeum Mleka
6	Pływalnia Miejska
7	Przedsiębiorstwo 2
8	Przedsiębiorstwo 3
9	Przedsiębiorstwo 1
10	Przedstawiciel Mieszkańców Obszaru Rewitalizacji
11	Przedszkole Miejskie nr 4
12	Rada Miasta (radny) 3
13	Rada Miasta (radny) 1
14	Rada Miasta (radny) 2
15	Rada Miasta (radny) 4
16	Rada Miasta (radny) 5
17	Rada Miasta (radny) 6
18	Stowarzyszenie Lepsze Grajewa
19	Towarzystwo Przyjaciół Pułku Strzelców
20	Zespół Szkół Miejskich Nr 3

4. Analiza szczegółowa

4.1. Problemy obszaru rewitalizacji

Jako największy problem społeczny centrum miasta Grajewa wskazywane jest zasiedlenie tego obszaru przez osoby z marginesu społecznego. W centrum miasta znajduje się dużo tanich lokali mieszkaniowych w złym stanie technicznym, które sprzyjają osiedlaniu się osób z tzw. „dołów społecznych” – osoby uzależnione, bezrobotne itp.. Ze względu na mieszkańców centrum miasta i stan budynków, obszar ten nie jest odbierany jako atrakcyjny i bezpieczny. Centrum, które powinno być wizytówką miasta ma negatywny wpływ na jego wizerunek. Problem z mieszkańcami centrum istnieje od lat. Liderzy opinii są świadomi, że jest to bardzo trudna kwestia do rozwiązania – „delikatna społecznie”. Niektórzy rozwiązanie problemu upatrują w resocjalizacji mieszkańców centrum, inni sugerują działania ukierunkowane na natychmiastowe efekty – dotychczasowi mieszkańcy powinni zostać relokowani na przedmieścia, do lokali komunalnych, zaś centrum powinno zostać odremontowane i stać się atrakcyjną wizytówką miasta. Liderzy opinii wskazują na potrzebę powstania deptaku, skweru, parku, miejsca do odpoczynku oraz lokali gastronomiczno – hotelowych w obrębie centrum.

Zaniedbane budynki, ludzie, którzy tam mieszkają, to nie jest odpowiedni klimat jaki powinien być w centrum miasta. Wiele burd się tam obywateli. Są po prostu problemy z osobami, które ten rejon zamieszkują. Jest to problem, który trwa od lat. Należałoby może tych ludzi przenieść gdzieś poza centrum, na obrzeża miasta do mieszkań komunalnych. Wyremontować centrum i stworzyć z tego piękne miejsce. W tej chwili to co się tam dzieje to bardzo psuje wizerunek miasta. Jest to delikatna sprawa i w sumie ciężko tu znaleźć jakieś dobre rozwiązanie. (Respondent nr 2)

Mieszka tam grupa społeczna, które nie chce lub nie potrafi się odnaleźć. W tej grupie występuję dziedziczne ubóstwo, niedostatek, problem alkoholowy. Ci ludzie nie pracują, żyją tylko z zasiłków. I to nie jest tak, że nie pracują, bo nie ma pracy, tylko, że im się po prostu nie chce pracować. Ostatnio miałem nawet takiego pana u siebie, z tamtego rejonu, który stwierdził, że to co mu zaoferowałam w ramach wynagrodzenia za pracę jest zbyt mało, w stosunku do tego co on dostaje z programu 500+. Tam żyją rodziny wielodzietne, gdzie jest 5, 6 a nawet i więcej dzieci w jednej rodzinie. Może można by było dla tych ludzi jakieś szkolenia, warsztaty, czy też jakąś akcje zreorganizować, dzięki której można by było w jakiś sposób podnieść ich świadomość. Żeby te dzieci nie naśladowywały swoich rodziców po prostu. (Respondent nr 6)

Traugutta, plac niepodległości-to stare budynki, większość budynków na tym terenie to mieszkania zastępcze, tam mieszkają ludzie ubożsi. Ten teren nie jest atrakcyjny po pierwsze ze względu na sam wygląd budynków a po drugie przez ludzi, którzy tam mieszkają. (Respondent nr 4)

Ludzie, którzy tam mieszkają, ze 40% to margines społecznym. Wizerunek miasta jest przez to mocno zachwiany, to co tam robią i jak się zachowują na pewno nie jest wizytówką miasta. To jest problem, który w Grajewie jest od lat. (Respondent nr 7)

Największym problem jest bezpieczeństwo, jest to duży teren otwarty. Dużo ludzi obawia się przechodzenia tamtędy wieczorową porą. Brakuje według mnie oświetlenia. Są tam również tereny podmokłe i nie wszystko będzie tam można zrobić. (Respondent nr 8)

Nie posiadamy rynku, gdzie mieszkańcy mogli by posiedzieć, takie miejsce do oddechu i odpoczynku. Starówka czy jakiś deptak by się przydał. Takie miejsce, gdzie można by było pospacerować i trochę odpocząć. Tak jak jest to w innych miastach. (Respondent nr 5)

Należało by jakoś przyciągnąć ludzi, potworzyć jakieś restauracje, bo tego brakuje. Nie mamy porządnego hotelu. Skoro chcemy żeby do miasta napływało więcej ludzi, to powinni mieć gdzie coś zjeść i ewentualnie przemocować, nawet na jedną noc. (Respondent nr 9)

W tej chwili wydaje mi się, że brakuje tam takiego rynku z prawdziwego zdarzenia, tak żeby można tam było pospacerować, usiąść, chwilę odpocząć. Taka starówka by się przydało, jak to można obserwować w innych miastach. Tego mi najbardziej aktualnie brakuje. (Respondent nr 17)

Ze względu na wymienione powyżej problemy społeczne, centrum miasta nie jest przyjazną przestrzenią mieszkaniową. W centrum brakuje bezpiecznych terenów rekreacyjnych. Wadą tego obszaru jest też uciążliwy ruch – brakuje obwodnicy, a także miejsc parkingowych. Budynki mieszkaniowe są w złym stanie technicznym, często nie mają podłączenia do wszystkich mediów np. kanalizacji. Powszechnym sposobem ogrzewania zabudowań w centrum są piece. Wiele do życzenia pozostawia także elewacja większości budynków. Poza tym, lokale mieszkaniowe zlokalizowane w centrum mają raczej małą powierzchnię – metraż. Zabudowa jest gęsta, co nie sprzyja aranżacji terenów zielonych. Centrum jest bardzo zaludnione – dostęp do lokali mieszkaniowych jest ograniczony. Liderzy opinii sugerują zburzenie części istniejącej zabudowy i budowę nowych lokali mieszkaniowych. Niezbędny jest też remont już istniejących mieszkań.

Brakuje mi fontanny, zlikwidować główny ciąg komunikacyjny, deptak bez wjazdu przy kościele. Polikwidować wszystkie drzewa w tym parku, bo w tej chwili to jest zbiorowisko ptactwa. Taki bym

zrobiła jasny i przejrzysty obszar z monitoringiem. Ławeczki, latarnie ładne zabytkowe przy kościele. I w pierwszej kolejności wysiedlić ludzi z Traugutta, którzy tam stwarzają problemy i na pewno wizerunek miasta wypada w tej sytuacji słabo. (Respondent nr 1)

Drogi i rozjazdy, bo jest bardzo utrudnione wszystko w tej chwili. Jest u nas duże natężenie ruchu drogowego. Jak będzie obwodnica, to ten ruch się rozładuje. (Respondent nr 15)

Intensywność ruchu drogowego, hałas, brak możliwości komunikacji, zero miejsc parkingowych. (Respondent nr 8)

Przestarzałe budownictwo, piecowe budownictwo nawet. Mieszkania nie za duże, w niektórych przeludnienie występuje. Mieszkania są małe, nie ma tam zapewnionych mediów wszystkich. Są zaniedbane po prostu, ale to też wszystko zależy od osób, które tam mieszkają. (Respondent nr 3)

Budynki, które wymaga odnowy i rewitalizacji, są tam budynki i gdzie nie ma kanalizacji, to by się przydało. To jest tak naprawdę ciężkie do wyobrażenia może przez innych ludzi, że w centrum miasta ktoś może nie mieć kanalizacji, ale tak niestety jeszcze jest. (Respondent nr 5)

Bloki bardzo blisko siebie podbudowane, jest zbyt duże zagęszczenie, stare budynki, brzydki wizerunku miasta. (Respondent nr 11)

Brak mieszkań socjalnych i komunalnych, długi termin oczekiwania na taki lokal. W sytuacjach kryzysowych nawet nie było by gdzie umieścić takiej osoby, która z jakiś powodów potrzebowała by nagle mieszkania. (Respondent nr 13)

Akurat w tej części jest dużo mieszkań socjalnych, są one w nie najlepszym stanie. W wielu z nich nie ma doprowadzonej kanalizacji czy też ludzie nadal palą w piecach byle czym. Dodatkowo budynki są stare, poniszczone, które wymagałyby renowacji. Część należało by w ogóle wyburzyć i może jakieś nowe zbudować. (Respondent nr 17)

Stare budynki, niektóre należałoby odnowić i jakoś je zaadoptować jako starówka a niektóre należałoby wyburzyć. (Respondent nr 18)

Problemy społeczne w centrum Grajewa uniemożliwiają również rozwój sfery kulturalnej na tym obszarze. Aktualnie teren centrum postrzegany jest jako mało atrakcyjnych i niebezpieczny, co nie sprzyja wydarzeniom kulturalnym. Barierami dla rozwoju przestrzeni kulturalnej w centrum Grajewa, oprócz problemów społecznych tutejszej ludności i braku estetyki zabudowań, jest brak miejsca umożliwiającego organizację imprez masowych – integrujących lokalną społeczność np. sceny plenerowej, placu. Liderzy opinii wskazują na potrzebę powstania świetlicy dla dzieci. Budowa takiej palcówki sprzyjałaby rozwojowi kultury na tym obszarze oraz mogłaby się przyczynić do resocjalizacji mieszkańców centrum. Wskazane byłoby również stworzenie stref relaksu, rozrywki na terenach zielonych – rewitalizacja skwerów, parków, powstanie boisk, siłowni zewnętrznych, toru gokartowego. Według badanych rozwojowi kultury sprzyjałoby również ograniczenie ruchu kołowego – powstanie deptaku.

To ma związek z mieszkańcami, którzy tam mieszkają w centrum. Jeśli miała by być jakaś impreza kulturalna to ludzie by się bali tam po prostu przyjść. Estetyka jest nieodpowiednia. Są inne miejsca w Grajewie, gdzie można robić imprezy. I niekoniecznie musi być to centrum miasta. (Respondent nr 2)

Nie ma takiej starówki z prawdziwego zdarzenia jak w innych miastach. Brakuje takiego parku, gdzie można by było robić imprezy. Taki punkt gdzie można by było spotkać się w większej grupie mieszkańców. W tej chwili w mieście są dwa takie punkty, ale one są znacznie oddalone od centrum. (Respondent nr 4)

Brakuje sceny plenerowej w centrum miasta. To powinno być takie miejsce, gdzie ludzie będą chcieli przychodzić i się spotykać w większym gronie. Bardzo by się przydała taka scena w centrum miasta. (Respondent nr 1)

Nie ma porządnej sceny, brak jakiejś np. muszli koncertowej. Jest stara scena położone w dalszej części miasta, gdzie zespoły po prostu nie chcą występować. Dla niektórych mieszkańców jest to za daleko z kolei. (Respondent nr 13)

Przydałaby się jakaś świetlica, coś dla dzieci, żeby były prowadzone jakieś zajęcia. Natomiast jest tam małe zainteresowanie tamtego środowiska do czegokolwiek. To jest takie pokoleniowe przenoszenie problemu. I wydaje mi się, że grupa dzieci jest tutaj odpowiednią grupą, z którą można by było jeszcze coś wypracować. Czegoś ich nauczyć, pokazać im, że można żyć w inny sposób. (Respondent nr 3)

Brakuje w tej okolicy świetlicy, gdzie dzieciaki mogłoby spędzić czas. W tej części miasta mieszkają uboższy mieszkańcy różnymi problemami społecznymi. Więc taka świetlica dla dzieci z tych rodzin by się naprawdę przydała. (Respondent nr 19)

W ogóle nie ma przestrzeni kulturalnej. Brakuje jakiejś świetlicy, jakiegoś boiska do gry, ale to już w centrum się nie postawi. Ma powstać amfiteatr, mają być przyrządy do ćwiczeń i ścieżka rowerowa. (respondent nr 10)

Urządzenie parku solidarności, zagospodarować ten teren, bo tam widzę ogromny potencjał. Tory dla gokartów dla najmłodszych, cała zieleń uporządkowana, alejki do spacerów dla starszych osób. Sama dobrze zagospodarowana zieleń już jest dużym odpoczynkiem. A nie jest to łatwy teren, bo jest dosyć podmokły. (Respondent nr 5)

W centrum znajduje się park, który należało by zagospodarować, żeby zrobić z tego jakieś takie miejsce spotkań, jakieś imprezy przecież też mogły by się tam odbywać. (Respondent nr 6)

Brakuje mi takiego miejsca, gdzie ludzie mogli by spokojnie sobie usiąść, odpocząć, pospacerować. Np. można by było do tego wykorzystać park solidarności. Stworzyć z niego takie miejsce rekreacyjne. (Respondent nr 17)

Nie ma infrastruktury typu kawiarnie, puby, jest tylko jedno kino. Nawet chyba nie ma możliwości, żeby coś tam innego zrobić. Brakuje takiego klimatu dobrego typu można sobie spokojnie chwilę usiąść i odpocząć. Nie ma czegoś takiego jak starówka, czyli wyłączenie ruchu kołowego tak jak jest to zrobione w innych miastach. (Respondent nr 8)

Oceniając przestrzeń usługowo – handlową centrum Grajewa liderzy opinii zwracają uwagę przede wszystkim na potrzebę rozbudowy strefy usługowej zwłaszcza lokali gastronomicznych i hotelowych. Według niektórych badanych w centrum nie powinno rozbudowywać się strefy handlowej, szczególnie w perspektywie planów budowy galerii handlowej. Centrum miasta powinno być kojarzone przede wszystkim z rekreacją, przestrzenią kulturalną, miejscem spotkań mieszkańców, obszarem

reprezentacyjnym – stać się wizytówką miasta. Niektórzy z badanych mają jednak odmienne zdanie odnośnie rozwoju strefy handlowej w centrum. Uważają, że jej rozbudowa mogłaby się przyczynić do rozwoju gospodarczego miasta Grajewa. Aby ułatwić mieszkańcom, przejezdnym korzystanie z przestrzeni usługowo – handlowej centrum Grajewa, wskazana jest budowa parkingów w obrębie centrum.

Tam jest może dosyć duże zagęszczenie różnego rodzaju sklepów. (Respondent nr 3)

Nie funkcjonuje gastronomia jest na niskim poziomie. Głównie handel funkcjonuje. I usługi. Jest ubogo w taką część gastronomiczną-restauracyjną-hotelarską. (Respondent nr 12)

Nie ma hotelu porządnego, są tylko pensjonaty jakieś małe. (Respondent nr 13)

Ja myślę, że tutaj akurat nie ma problemów. W tej chwili galeria się buduje. Więc jak na takie miasto jakim jest Grajewa jest to wg mnie wystarczające. (Respondent nr 15)

Należało by rozbudować bazę gastronomiczną i hotelarską. Stworzyć takie miejsce, gdzie ludzie będą chcieli się spotykać, w lecie sobie usiąść w jakimś ogródku, coś wypić i zjeść. (Respondent nr 2)

Brak jest kawiarni, nie powinno być lokali usługowych-handlowych w samym centrum. Bary i dyskoteki, to powinno być. To powinno być takie miejsce zachęcające dla innych. (Respondent nr 1)

Ogólnie jest tego mało. Brakuje parkingów, bo teraz wszyscy mają przecież samochody. Przydało by się może więcej punktów gastronomicznych: restauracji, małych barów, kawiarni. Żeby ludzie, którzy tu do nas już trafią mieli możliwość zjeść czy nawet napić się dobrej kawy. (Respondent nr 4)

Wydaje mi się, że można by było pomyśleć nad jakąś infrastrukturą do poruszania się. Po drugie powinny powstać może jakieś takie miejsca do siedzenia, jakieś ogródki. Tak żeby ten człowiek, który kupi sobie np. lody będzie mógł sobie gdzieś usiąść i spokojnie zjeść. Bo w tej chwili to jest ta, że wychodzi się ze sklepu praktycznie na ulicę. (Respondent nr 6)

Ciężko się utrzymać małym przedsiębiorcą aktualnie, ale jak by powstał taki rynek, to od razu można by było to powstać, np. mogli by jacyś sprzedawcy sezonowo handlować. Mogłoby być ciekawe. (Respondent nr 5)

Niewiele jest punktów usługowych w centrum. Są to małe drobne butiki. Są to sklepy głównie odzieżowe i obuwnicze. Jakiś może pasaż handlowy mógłby powstać. Wszystkie mniejsze pomieszczenia są w tej chwili już zajęte i tak naprawdę to nie ma wolnych lokali, gdzie mógłby się pootwierać jakieś nowe sklepy. (Respondent nr 20)

4.2. Priorytetowe inwestycje na obszarze rewitalizacji

Według liderów opinii ze względu na wskazane w powyższym podrozdziale problemy społeczne będące barierą dla rozwoju przestrzeni mieszkaniowej, kulturalnej, usługowo – handlowej w centrum miasta Grajewa priorytetową inwestycją na tym obszarze jest remont zabudowy mieszkaniowej wraz z modernizacją przyłączy mediów zwłaszcza sieci ciepłowniczej i kanalizacji. W modernizacji, rozbudowie sieci ciepłowniczej liderzy opinii upatrują również nadziei na polepszenie warunków środowiskowych miasta – lepszą jakość powietrza, minimalizację smogu.

Remont budynków w trybie pilnym, z powodów, o których już wspominałem wcześniej. (Respondent nr 2)

Skanalizowanie tego wszystkiego, budowa mieszkań komunalnych, ale takich z prawdziwego zdarzenia podłączenie do energetyki ciepłej. Miało by to wpływ na mniejszy smog w mieście. (Respondent nr 3)

Poprawa stanu technicznego obiektów starszej zabudowy Grajewa. Są stare budynki, które wymagają odnowienia. (Respondent nr 4)

Poprawa stanu technicznego obiektów starszej zabudowy Grajewa. (Respondent nr 9)

Odrestaurowanie starych budynków z takim nawiązaniem do dawnych czasów. (Respondent nr 13)

Rozwój sieci ciepłowniczej - w tej chwili nie wszyscy ją mają. (Respondent nr 16)

Rozwój sieci ciepłowniczej - to jest centrum miasta i tu jest bardzo duże zadymienie, ludzie palą byle czym. (Respondent nr 10)

Rozwój sieci ciepłowniczej - to jest ważne chociażby z punktu widzenia ochrony środowiska. (Respondent nr 11)

Po przeprowadzeniu gruntownego remontu zabudowy mieszkaniowej w centrum Grajewa, kolejne inwestycje powinny koncentrować się na stworzeniu w tej przestrzeni miejsc przyjaznych rekreacji, wypoczynku na świeżym powietrzu, integracji lokalnej społeczności, rozwoju kultury. Liderzy opinii wnioskuje o rewitalizację terenów zielonych, utworzenie deptaku będącego strefą wolną od ruchu kołowego, rozbudowę lokali gastronomiczno – hotelowych, obiektów kulturalnych i sportowych. Centrum powinno stać się wizytówką miasta przyciągającą nie tylko mieszkańców, ale także turystów.

Lampy ładne, ławeczki, brakuje mi rzeczy artystycznych w mieście typu rzeźb, po całej ulicy głównej Wojska Polskiego - ławeczki, latarnie. (Respondent nr 1)

Jakaś fontanna w parku. To jest jakaś atrakcja dla osób siedzących w parku. Coś się dzieje, można posiedzieć i jest miło. (Respondent nr 14)

Urządzenie Parku Solidarności. (Respondent nr 7)

Urządzenie Parku Solidarności. To są takie miejsca w centrum, gdzie przyjeżdżając do miasta od razu się tutaj trafia, więc powinny być odpowiedni zagospodarowane i przygotowane dla ludzi z zewnątrz. To taki wizerunek miasta mógłby być. (Respondent nr 11)

Utworzenie miejsc rekreacji. Budowa nowych obiektów sportowych. (Respondent nr 4)

Utworzenie miejsc rekreacji. Budowa nowych obiektów sportowych - młodzież miałaby się gdzie podziać. (Respondent nr 10)

No i stworzenie takiego miejsca rekreacyjnego, gdzie każdy coś dla siebie znajdzie i starszy i młodszy. (Respondent nr 17)

Brakuje takich punktów gastronomicznych, jakieś stoliczki na zewnątrz itp. Kawiarenki takie z prawdziwego zdarzenia. Tutaj bym widział taką sieć kawiarnianą, jakaś restauracja nawet z miejscami hotelowymi. (Respondent nr 3)

Infrastruktura gastronomiczna, żeby przyciągnąć ludzi z innego terenu tak żeby można było gdzie usiąć. Nawet dla samych mieszkańców Grajewa. (...) Park Solidarności zagospodarować pod katem dla dzieci i starszych, jakieś deptaki, mini gastronomia, mini aula koncertowa może. (Respondent nr 19)

Mała gastronomia, gdzie można by było usiąść wypić kawę (...) Jakieś miejsce koncertowe - na pewno miejsce widowiskowe by się przydało. (Respondent nr 20)

Po prostu musi tam być ładnie, chodzi mi o taki wizualny odbiór. (Respondent nr 12)

Przedstawiciele miasta Grajewa mówiąc o priorytetowych inwestycjach dla centrum miasta mówili też o konieczności powstania nowych budynków mieszkalnych na tym obszarze i poprawie infrastruktury drogowej wraz z budową miejsc parkingowych.

Musza się pojawić jakieś nowe budynki zarówno mieszkalne jak i handlowo-usługowe. (Respondent nr 12)

Inne zaprojektowanie i wyburzenie dotychczasowych starych budynków, bo to szpeci miasto. Połączyć taką nowoczesność z zachowaniem historii. (Respondent nr 1)

Remont dróg ul. Traugutta, Popiełuszki, są to główne drogi przejezdne, gdzie jest bardzo duże natężenie ruchu. (Respondent nr 2)

Zwiększenie liczby miejsc parkingowych, żeby było się gdzie zatrzymać. (Respondent nr 6)

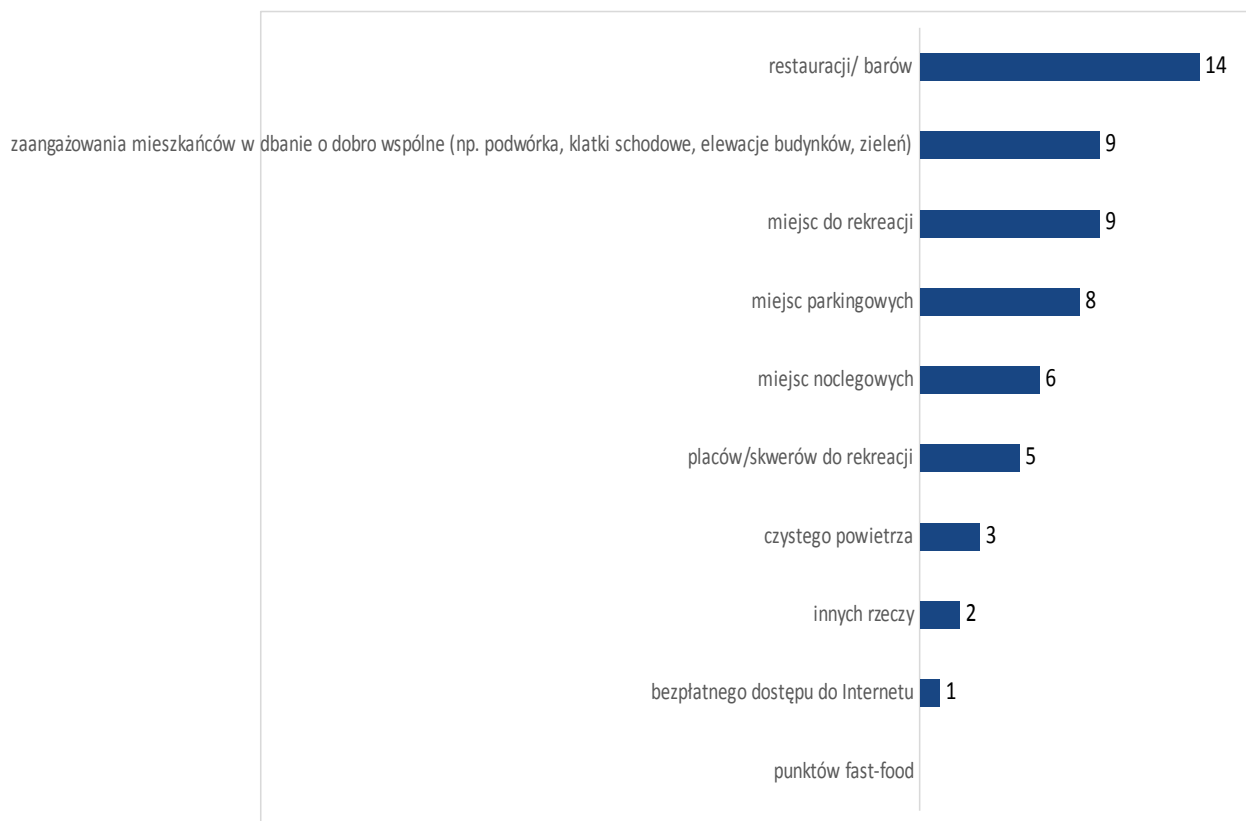
Infrastruktura drogi i parę bloków mogłoby powstać. (Respondent nr 14)

4.3. Braki, potrzeby obszaru rewitalizacji

Podczas badania jednym z zadań liderów opinii było wskazanie z zamkniętej listy odpowiedzi „czego najbardziej brakuje w centrum miasta Grajewa?”. Liderzy opinii najczęściej, w pierwszej kolejności (każdy z respondentów mógł wskazać maksymalnie trzy odpowiedzi), mówili o potrzebie otwarcia kolejnych restauracji, barów (N=14). Szczegółowe wyniki wskazań obrazuje poniższy wykres. Ze zgromadzonych wypowiedzi wynika, że w centrum Grajewa oprócz restauracji i barów najbardziej brakuje zaangażowania mieszkańców w dbanie o dobro wspólne (N=9), miejsc do rekreacji (N=9) oraz miejsc parkingowych (N=8). Dwie osoby badane wskazały na jeszcze inne elementy nieuwjęte w przygotowanej kafeterii odpowiedzi. Ich wypowiedzi wskazywały na potrzebę budowy obwodnicy, zainstalowania sygnalizatorów świetlnych i powstania, oprócz miejsc noclegowych, hotelu.

Wykres 1. Wskazania [liczbowe] liderów opinii na najbardziej brakujące elementy w centrum miasta Grajewa

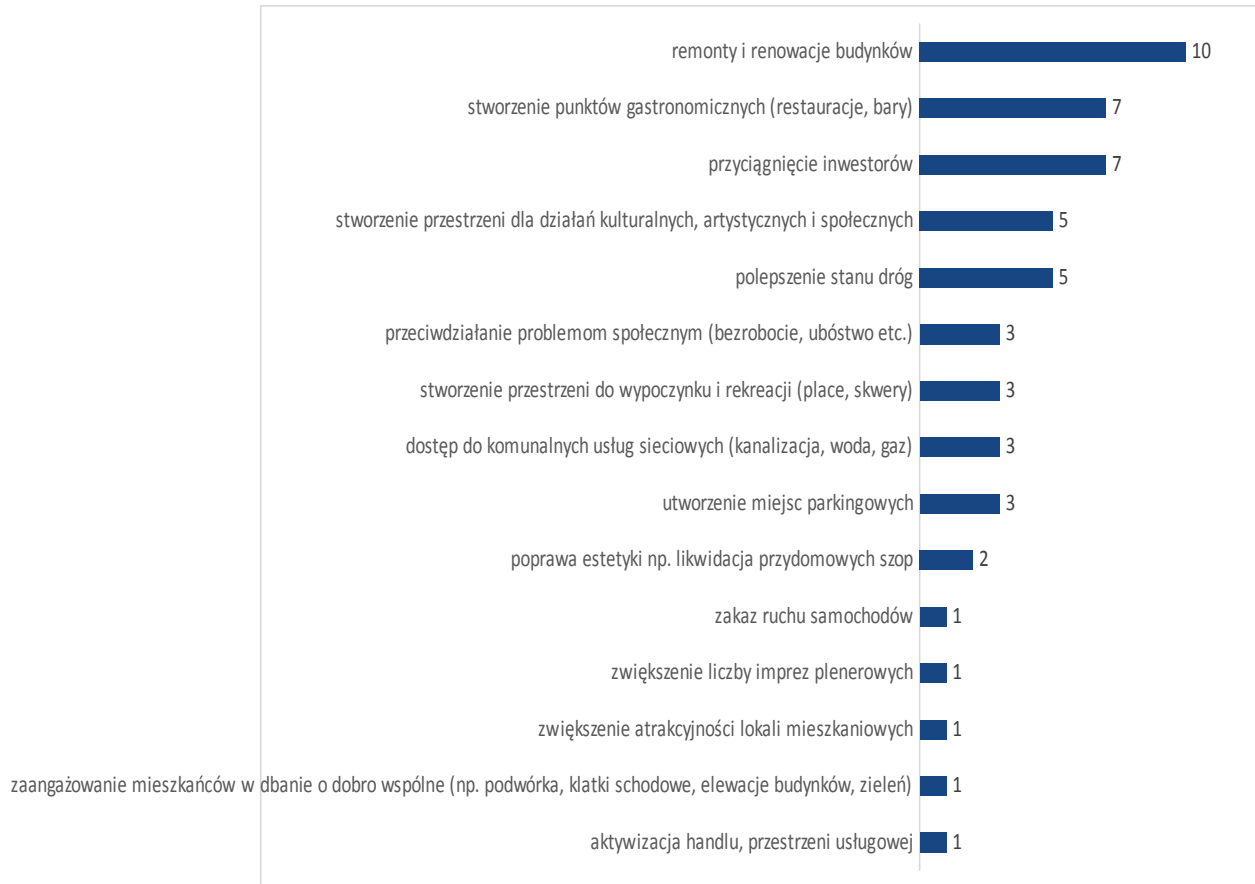
4.4. Spodziewane efekty rewitalizacji

Liderzy opinii byli również pytani o oczekiwane efekty procesu rewitalizacji. Z zebranych wypowiedzi wynika, że najbardziej pożądanym rezultatem jest remont i rewitalizacja budynków (N=10). Na drugim miejscu plasuje się powstanie nowych punktów gastronomicznych (N=7) oraz przyciągnięcie inwestorów (N=7). W pierwszej trójce spodziewanych efektów rewitalizacji znalazło się jeszcze stworzenie przestrzeni dla działań kulturalnych, artystycznych i społecznych (N=5) oraz polepszenie dróg (N=5).

Remont i rewitalizacja budynków znajdujących się w centrum Grajewa jest według badanych niezbędny dla poprawy wizerunku miasta. Liderzy opinii wskazujący jako najważniejszy efekt rewitalizacji przyciągnięcie inwestorów podkreślali zaś znaczenie tego rezultatu dla dalszego rozwoju miasta: spadek bezrobocia, emigracji zarobkowej, rozwój gospodarczy. Mówiąc o powstaniu nowych punktów gastronomicznych podkreślali znaczenie tego efektu dla rozwoju turystyki Grajewa, a także dla poprawy atmosfery w centrum miasta dla samych jego mieszkańców. Konieczność uzyskania w wyniku rewitalizacji przestrzeni dla działań kulturalnych, artystycznych i społecznych wynika zaś z aktualnie niesatysfakcjonującej oferty tego typu działań i braku miejsca umożliwiającego organizację masowych imprez. Również niesatysfakcjonujący stan obecnej infrastruktury drogowej (duża liczba odcinków o nieutwardzonej nawierzchni) powoduje, że jednym z ważniejszych, spodziewanych efektów rewitalizacji jest polepszenie dróg. Ponadto, w opinii liderów opinii, Grajewo jest miastem o dużym natężeniu ruchu, stąd strategiczne znaczenie tego elementu jako wyniku procesu rewitalizacji.

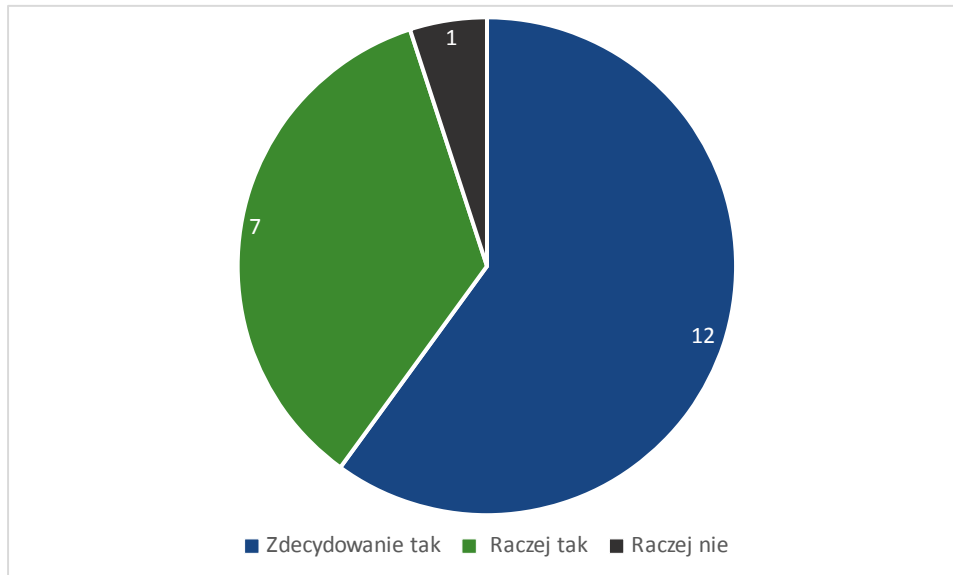
Wykres 2. Wskazania [liczbowe] liderów opinii na najważniejsze efekty, które powinny zostać osiągnięte w procesie rewitalizacji w Grajewie

4.5. Gotowość wsparcia rewitalizacji

Zdecydowana większość liderów opinii deklaruje, że jest zdecydowanie gotowa zaangażować się w projekty edukacyjne, animacyjne i kulturalne realizowane przez miasto Grajewo na terenie obszaru rewitalizacji (N=12). Tylko jeden z respondentów stwierdził, że raczej nie jest zainteresowany udziałem w tego typu projektach ze względu na swój zaawansowany wiek.

Wykres 3. Gotowość do zaangażowania się w projekty edukacyjne, animacyjne i kulturalne realizowane przez miasto Grajewo na terenie obszaru rewitalizacji [wyniki liczbowe]

Problem rewitalizacji w odczuciu liderów opinii jest ważny dla ich miasta. W opinii badanych proces rewitalizacji przyczyni się do rozwoju ich miejscowości, stanie się impulsem do zmian i poprawy warunków życia mieszkańców. Grajewo powinno na tych działań zyskać wizerunkowo, wypracować swój własnych „styl”. Działania rewitalizacyjne, według liderów opinii, powinny też pozytywnie wpłynąć na aktywność społeczną mieszkańców i ich integrację. Liderzy opinii wierzą, że efekty rewitalizacji staną się magnesem przyciągającym ludzi spoza Grajewa do życia, pracy, inwestowania w tym mieście, a także przyczynią się do rozwoju lokalnej turystyki.

Myślę, że tak. Przyczyni się do rozwoju Miasta. (Respondent nr 1)

Jest ważny, bo to nie tylko stworzy jakiś ład i porządek, ale polepszy się standard życia mieszkańców, którzy będą chcieli zostać w tym mieście. (Respondent nr 5)

Wszystko co może się przyczynić do prawy warunków jest ważne. (Respondent nr 9)

Bardzo ważny, bo to od lat jest społecznym problemem w mieście, bo o tym to ludzie mówią od lat. W centrum Grajewa to od 25 lat się nic nie robi, tak jakby się czas zatrzymał. (Respondent nr 12)

Ważny, żeby podprawić wizerunku miasta. Wymaga natychmiastowej interwencji. (Respondent nr 2)

Miasto jest nijakie, nie ma charakteru. Przez rewitalizację mogło by nabrać jakiegoś stylu. (Respondent nr 7)

Poprawa wizytówki miasta, mieszkający tam ludzie mogą się bardziej zaangażować w różne imprezy społeczne. (Respondent nr 3)

Poprawia wizerunek miasta i komfort życia mieszkańców, ludzie wówczas nie będą stąd wyjeżdżać. (Respondent nr 11)

Jest bardzo ważny, bo dzięki rewitalizacji może większość ludzi zostać i nie będzie chciało uciekać z miasta. Dzięki temu może więcej nowych pracodawców przybędzie a co za tym idzie powstaną nowe miejsca pracy. (Respondent nr 15)

Jest bardzo ważny, dlatego że chciałbym, żeby to było miasto, w którym chciałbym żyć. Nie ma tutaj takiego elementu, który mógłby przyciągnąć ludzi z zewnątrz. (Respondent nr 8)

Jest ważny, bo podnosi atrakcyjność miasta. Jesteśmy na trasie turystycznej i chcielibyśmy przyciągnąć i zatrzymać turystów. Można by było połączyć starówkę z nowoczesnością. Powinna być tu mieszana zabudowa. To powinno być takie miejsce, które zachęci ludzi do wyjścia z domu. (Respondent nr 18)

4.6. Wizja Grajewa za 10 lat

W wizji liderów opinii Grajewa za 10 lat będzie zadbaną, czystą, cichą miejscowością przyjazną swoim mieszkańcom jak i turystom. Miasto będzie oferować szereg atrakcji zarówno dla młodszych jak i starszych osób. Zabudowa mieszkaniowa w centrum miasta zostanie zmodernizowana, poprawie ulegnie też infrastruktura drogowa (budowa obwodnicy, miejsc parkingowych) i bezpieczeństwo w centrum miasta. Ważnym elementem będą wszelkiego rodzaju skwery, parki, tereny zielone sprzyjające rekreacji na świeżym powietrzu. Wraz z poprawą wizerunku miasta, będzie przybywać nowych inwestorów, a tym samym miejsc pracy. Liderzy opinii w wyniku tych zmian przewidują spadek odpływu ludzi młodych i napływ ludności z okolicznych miejscowości.

Mam nadzieję, że bardziej estetyczne, bo najbardziej mi na tym zależy. Bo jest to miasto, przez które dużo ludzi przejeżdża. (Respondent nr 2)

Powinno być ładnym miastem i powinno być dostępne dla większej liczby odwiedzających. (Respondent nr 16)

Jak rewitalizacja dojdzie do skutku, to będzie to bardzo ładne miasto. Czyste, gdzie zajęcia będą mogli znaleźć różni ludzie w różnym wieku. Będzie ciekawie i ładnie. Tak sobie to wyobrażam. (Respondent nr 3)

Miasto będzie bardziej ciche. Zostanie zdjęty ruch z Grajewa przez obwodnicę. Będziemy robić wszystko by zatrzymać turystów. Miasto na pewno będzie piękniejsze. (Respondent nr 18)

Odnowione drogi i budynki, dużo zieleni. (Respondent nr 4)

Będzie spokojniejsze, powstanie obwodnica. Będzie spokojne miasteczko, gdzie wszyscy się znają i dobrze a przede wszystkim bezpiecznie się żyje. (Respondent nr 7)

Jeśli udadzą nam się zamierzenia, które mają zostać zrealizowane dzięki rewitalizacji, to myślę, że Grajewa będzie wyglądałoby nieźle. Chciałbym, żeby młodzież nie uciekała z Grajewa. Żeby robić wszystko, aby ją zatrzymać. Rozwijanie Grajewa, żeby było atrakcyjnym miastem nie tylko dla samych mieszkańców, ale również dla osób przyjezdnych. (Respondent nr 6)

To będzie zależało od tego w jakim kierunku pójdzie rozwój. Myślę, że dzięki obwodnicy miasto będzie bardziej wyciszzone. Chciałabym, żeby miasto miało charakter taki bardziej rekreacyjny, chciałabym też,

żeby dużo działało się sferze edukacyjnej. Żeby coś zrobić aby młodzież tu przyciągnąć i zatrzymać. (Respondent nr 8)

Poprawi się estetyka, będzie bardziej czyste powietrze, może więcej przybędzie miejsc pracy, jeśli będzie więcej inwestorów. Więcej ludzi będzie się bardziej angażowało w życie społeczne. Nie będą „uciekać” z miasta. (Respondent nr 11)

Miasto przyjazne mieszkańcom, ale też otwarte na ludzi z zewnątrz. Miasto, w którym coś się dzieje. (Respondent nr 19)

Z poprawioną siecią dróg, bez nadmiernego obciążenia ruchem drogowym, piękne oświetlenia, odnowione budynki, piękna fontanna, skwer, stoliki z parasolkami i ludzie siedzący tam latem. (Respondent nr 20)

5. Podsumowanie

- Największym problemem społecznym centrum miasta Grajewa jest zasiedlenie tego obszaru przez osoby z marginesu społecznego – osoby bezrobotne, uzależnione itp.. Problemy społeczne negatywnie wpływają na postrzeganie, funkcjonowanie przestrzeni mieszkaniowej i kulturowej w centrum miasta. Duża gęstość zaludnienia, zły stan techniczny lokali mieszkaniowych (brak podłączeń do wszystkich mediów np. kanalizacji, sieci ciepłowniczej), brak poczucia bezpieczeństwa, brak zadbanych terenów zielonych, stref rekreacji, a także wzmożony ruch kołowy nie sprzyja rozwojowi przestrzeni mieszkaniowej i kulturowej w tym miejscu. Problem istnieje od lat. Centrum, które powinno być wizytówką miasta pejoratywnie wpływa na jego wizerunek.
- Sugerowanymi rozwiązaniami rewitalizacji centrum jest próba resocjalizacji jego dotychczasowych mieszkańców i / lub ich relokacja na przedmieścia oraz remont centrum. Oprócz odrestaurowania budynków mieszkalnych, budowy nowych lokali mieszkaniowych postuluje się utworzenie deptaku, skweru, czy parku, stref odpoczynku oraz lokali gastronomiczno – hotelowych i miejsca umożliwiającego organizację masowych imprez plenerowych. Pożądaną inwestycją byłoby również utworzenie świetlicy miejskiej. Budowa takiej palcówki sprzyjałaby rozwojowi kultury na tym obszarze oraz mogłaby się przyczynić do resocjalizacji mieszkańców centrum. W celu rozwiązania problemu intensywnego ruchu kołowego wskazana jest budowa obwodnicy, a także utworzenie nowych miejsc parkingowych.
- Wśród liderów opinii miasta Grajewa dominuje opinia, że Centrum miasta powinno być kojarzone przede wszystkim z rekreacją, przestrzenią kulturalną, miejscem spotkań mieszkańców, obszarem reprezentacyjnym – stać się wizytówką miasta. W ramach przestrzeni usługowo – handlowej powinny więc być rozwijane przede wszystkim lokale gastronomiczno – hotelowe. Niektórzy z badanych mają jednak odmienne zdanie odnośnie rozwoju strefy handlowej w centrum. Uważają, że jej rozbudowa mogłaby się przyczynić do rozwoju gospodarczego miasta Grajewa. Aby ułatwić mieszkańcom, przejezdnym korzystanie z przestrzeni usługowo – handlowej centrum Grajewa, wskazana jest budowa parkingów w obrębie centrum.
- Priorytetową inwestycją dla centrum miasta Grajewa, ze względu na problemy społeczne będące barierą dla rozwoju przestrzeni mieszkaniowej, kulturalnej, usługowo – handlowej jest remont zabudowy mieszkaniowej wraz z modernizacją przyłączy mediów zwłaszcza sieci ciepłowniczej i kanalizacji. Po przeprowadzeniu gruntownego remontu zabudowy mieszkaniowej w centrum

Grajewa, kolejne inwestycje powinny koncentrować się na stworzeniu w tej przestrzeni miejsc przyjaznych rekreacji, wypoczynku na świeżym powietrzu, integracji lokalnej społeczności, rozwoju kultury. Centrum powinno stać się wizytówką miasta przyciągającą nie tylko mieszkańców, ale także turystów. Przedstawiciele miasta Grajewa mówiąc o priorytetowych inwestycjach dla centrum miasta mówili też o konieczności powstania nowych budynków mieszkalnych na tym obszarze i poprawie infrastruktury drogowej wraz z budową miejsc parkingowych.

- Oczekiwany efektem rewitalizacji centrum Grajewa jest przede wszystkim remont i rewitalizacja budynków mieszkaniowych. Jest to niezbędny rezultat dla poprawy wizerunku miasta. Kolejnym spodziewanym efektem rewitalizacji jest przyciągnięcie nowych inwestorów do miasta, co powinno przełożyć się na spadek bezrobocia, emigracji zarobkowej, rozwój gospodarczy. W wyniku rewitalizacji powinny też powstać w centrum nowe punkty gastronomiczne, co będzie miało znaczenie dla rozwoju turystyki. Wskazane jest również uzyskanie przestrzeni dla działań kulturalnych, artystycznych i społecznych ze względu na aktualnie niesatysfakcjonujące oferty tego typu działań i braku miejsca umożliwiającego organizację masowych imprez. Również niesatysfakcjonujący stan obecnej infrastruktury drogowej (duża liczba odcinków o nieutwardzonej nawierzchni) powoduje, że jednym z ważniejszych, spodziewanych efektów rewitalizacji jest polepszenie dróg. Ponadto, Grajewe jest miastem o dużym natężeniu ruchu, stąd strategiczne znaczenie tego elementu jako wyniku procesu rewitalizacji.
- Liderzy opinii są gotowi zaangażować się w projekty edukacyjne, animacyjne i kulturalne realizowane przez miasto Grajewe na terenie obszaru rewitalizacji. Problem rewitalizacji postrzegany jest jako ważny dla miasta. Grajewe powinno na tych działań zyskać wizerunkowo. Działania rewitalizacyjne powinny też pozytywnie wpłynąć na aktywność społeczną mieszkańców i ich integrację. Liderzy opinii wierzą, że efekty rewitalizacji staną się magnesem przyciągającym ludzi spoza Grajewa do życia, pracy, inwestowania w tym mieście, a także przyczynią się do rozwoju lokalnej turystyki.
- W wizji liderów opinii Grajewe za 10 lat będzie zadbaną, czystą, cichą miejscowością przyjazną swoim mieszkańcom jak i turystom. Miasto będzie oferować szereg atrakcji zarówno dla młodszych jak i starszych osób. Zabudowa mieszkaniowa w centrum miasta zostanie zmodernizowana, poprawie ulegnie też infrastruktura drogowa i bezpieczeństwo. Ważnym elementem będą wszelkiego rodzaju skwery, parki, tereny zielone sprzyjające rekreacji na świeżym powietrzu. Wraz z poprawą wizerunku miasta, będzie przybywać nowych inwestorów, a tym samym miejsc pracy. Liderzy opinii w wyniku tych zmian przewidują spadek odpływu ludzi młodych i napływ ludności z okolicznych miejscowości.

6. Załączniki

6.1. Scenariusz TDI

1. Po przeprowadzonych badaniach – delimitacji obszarów – uznano, że obszarem rewitalizacji w Grajewie będzie centrum miasta. Co jest największym problemem społecznym tego obszaru? Czy to problem nowy czy istniejący już od lat? Jak można mu zaradzić?
2. Porozmawiajmy chwilę o przestrzeni mieszkaniowej w centrum w Grajewie. Proszę wskazać, z jakimi problemami się zmagają ta część miasta? Proszę wskazać 3 najważniejsze według P. problemy. Dlaczego akurat te P. wskazał?
3. Porozmawiajmy chwilę o przestrzeni kulturalnej w centrum w Grajewie. Proszę wskazać, z jakimi problemami się zmagają? Proszę wskazać 3 najważniejsze według P. problemy, dlaczego akurat te P. wskazał?
4. A teraz porozmawiajmy o przestrzeni usługowej/handlowej w centrum Grajewa. Proszę wskazać, z jakimi problemami się zmagają? Proszę wskazać 3 najważniejsze według P. problemy. Dlaczego akurat te P. wskazał?
5. A proszę powiedzieć jakie inwestycje widział(a)by w pierwszej kolejności na obszarze rewitalizacji? Proszę wskazać max. 3 – CZEKAMY NA ODP., A JEŚLI NIE BĘDZIE ODP., TO PODAJEMY PRZYKŁADY – LOSOWO. Dlaczego akurat w takiej kolejności miałyby się pojawić na obszarze rewitalizacji? Dlaczego są takie ważne dla tego obszaru?
  - a) Poprawa stanu technicznego obiektów starszej zabudowy Grajewa
  - b) Rozwój sieci ciepłowniczej
  - c) Likwidacja komórek do przechowywania węgla i zagospodarowanie tych przestrzeni
  - d) Urządzenie Parku Solidarności
  - e) Zagospodarowanie Placu Niepodległości
  - f) Budowa ciągu pieszego od kościoła do Dworca PKS
  - g) Zagospodarowanie Dworca Autobusowego w celu poprawy obsługi dla korzystającej z jego usług
  - h) Poprawa stanu technicznego Dworca Kolejowego/ Otwarcie poczekalni na dworcu PKP
  - i) Modernizacja Domu Kultury w celu poprawy jakości świadczonych usług
  - j) Rozbudowa kanalizacji sanitarnej
  - k) Uporządkowanie całego obszaru rewitalizacji
  - l) Rozbudowa sieci wodociągowej
  - m) Utworzenie miejsc rekreacji/Budowa nowych obiektów sportowych
6. Czego najbardziej brakuje w centrum miasta Grajewa (proszę wybrać maksymalnie trzy odpowiedzi).
  - a) restauracji/ barów,
  - b) punktów fast-food

- c) bezpłatnego dostępu do Internetu
- d) miejsc do rekreacji
- e) miejsc parkingowych
- f) miejsc noclegowych
- g) placów/skwerów do rekreacji
- h) zaangażowania mieszkańców w dbanie o dobro wspólne (np. podwórka, klatki schodowe, elewacje budynków, zieleń)
- i) czystego powietrza
- j) innych rzeczy (jakich? Proszę wymienić: .....

7. Jakie są 3 najważniejsze P. zdaniem efekty, które powinny zostać osiągnięte w procesie rewitalizacji w Grajewie? I dlaczego akurat wskazał Pan na te efekty?

- a) aktywizacja handlu, przestrzeni usługowej
- b) przyciągnięcie inwestorów
- c) stworzenie lub rozszerzenie bazy turystycznej
- d) polepszenie stanu dróg
- e) utworzenie miejsc parkingowych
- f) polepszenie stanu powietrza
- g) dostęp do komunalnych usług sieciowych (kanalizacja, woda, gaz)
- h) poprawa estetyki np. likwidacja przydomowych szop
- i) zaangażowanie mieszkańców w dbanie o dobro wspólne (np. podwórka, klatki schodowe, elewacje budynków, zieleń)
- j) remont Obiektu Kultury, Domu Kultury,
- k) zwiększenie atrakcyjności lokali mieszkaniowych
- l) remonty i renowacje budynków
- m) stworzenie przestrzeni dla działań kulturalnych, artystycznych i społecznych
- n) zwiększenie liczby imprez plenerowych
- o) stworzenie przestrzeni do wypoczynku i rekreacji (placze, skwery)
- p) stworzenie punktów gastronomicznych (restauracje, bary)
- q) zakaz ruchu samochodów
- r) poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, np. poprzez monitoring, częstsze partole Policji/Straży Miejskiej
- s) wsparcie wzrostu aktywności obywatelskiej mieszkańców
- t) przeciwdziałanie problemom społecznym (bezrobocie, ubóstwo etc.)
- u) Inne, jakie? _____

8. Czy jesteś w stanie angażować się w projekty edukacyjne, animacyjne i kulturalne realizowane przez Miasto Grajewo na terenie obszaru rewitalizacji?

- a. Zdecydowanie tak
- b. Raczej tak
- c. Raczej nie
- d. Zdecydowanie nie

e. Nie wiem/ Trudno powiedzieć

9. Czy uważa Pan(i) że problem rewitalizacji jest ważny dla Pana(i) Miasta? Dlaczego?

10. A jak P. sobie wyobraża Grajewo za 10 lat – jakie to wówczas będzie miasto – proszę je scharakteryzować.